

Dwie spekulacje filologiczne z Olbią Pontyjską w tle: Oium i Radagais.

Podczas spotkania autor przedstawi pomysły na nową interpretację Oium (Jordanes, *Getica* 26-28) – nazwy użytej przez Jordanesa na określenie mitycznej krainy Gotów. Wspomniany termin będzie punktem wyjścia do filologicznych spekulacji (innego słowa w tym kontekście autor nie odważy się użyć) na temat powiązania Oium i Olbii (Pontyjskiej), szczególnie w świetle ostatnich odkryć archeologicznych w samej Olbii. Dla wygody uczestników spotkania niżej przytoczony jest w całości odpowiedni fragment Jordanesa wraz z polskim tłumaczeniem.

Przedmiotem drugiej spekulacji filologicznej będzie fragment opisujący najazd niejakiego Radagaisa, Scyty i poganina, na Italię w 406 roku. Spośród stosunkowo nielicznych wzmianek o tej postaci szczególna uwaga będzie poświęcona fragmentowi *Biblioteki* Focjusza (Codex 80, 57a), w którym opisuje on tenże najazd. Fragment jest wypisem z dzieła Olimpiodora Młodszego działającego w VI wieku (Focjusz, *Biblioteka* 80, 56b: Ἀνεγνώσθη Ὀλυμπιόδωρου ἱστορικοὶ λόγοι κβ'). Przy okazji omawiania tego fragmentu wybierzemy się także na chwilę do świata germańskich sag i zajrzymy do dzieła Tolkiena (syna). Także w tym przypadku zamieszczono poniżej wspomniany fragment dzieła Focjusza.

Alfred Twardecki

1. Jordanes, *Getica*, 26-28

26 Vnde mox promoventes ad sedes Vlmerugorum, qui tunc Oceani ripas insidebant, castra metati sunt eosque commisso proelio propriis sedibus pepulerunt, eorumque vicinos Vandalos iam tunc subiugantes suis aplicavere victoriis. Vbi vero magna populi numerositate crescente et iam pene quinto rege regnante post Berig Filimer, filio Gadarigis, consilio sedit, ut exinde cum familiis Gothorum promoveret exercitus. **27** Qui aptissimas sedes loca quae dum quereretur congrua, pervenit ad Scythiae terras, quae lingua eorum Oium vocabantur: ubi delectatus magna ubertate regionum et exercitus mediaetate transposita pons dicitur, unde amnem traiecerat, inreparabiliter corruisse, nec ulterius iam cuidam licuit ire aut redire. Nam is locus, ut fertur, tremulis paludibus voragine circumiecta concluditur, quem utraque confusione natura reddidit inperivium. Verumtamen hodieque illic et voces armentorum audiri et indicia hominum depraeherendi commeantium attestationem, quamvis a longe audientium, credere licet. **28** Haec ergo pars Gothorum, quae apud Filemer dicitur in terras Oium emenso amne transposita, optatum potiti solum. Nec mora ilico ad gentem Spalorum adveniunt consertoque proelio victoriam

adipiscunt, exindeque iam velut victores ad extremam Scythiae partem, que Ponto mari vicina est, properant. Quemadmodum et in priscis eorum carminibus pene storicu ritu in commune recolitur: quod et Ablavius descriptor Gothorum gentis egregius verissima adtestatur historia.

26. Stąd niebawem posunęli się dalej podchodząc obozem pod siedziby Ulmerungów („Wyspiarskich Rugiów” tł.), które wtedy leżały na pobrzeżu Oceanu. W bitwie pokonali Ulmerungów i wypędzili z rodzimych siedzib. Również ich sąsiadów, wandalów, już wtedy ujarzmiając wprzęgli do rydwanu swoich zwycięstw.

Ponieważ liczebność plemienia szybko rosła, już bodaj piąty król po Berigu, Filimer, syn Gadariga, po radzie zarządził, by wojsko Gotów razem z rodzinami ruszyło w dalszą wędrówkę. **27.** Szukając zatem najodpowiedniejszych siedzib i stosownych miejsc dotarli do ziem Scytii, które w swym języku nazywali Oium („Błonia). Zachwycony wielką urodzajnością okolic, Filimer przeprowadził tam połowę swego wojska. Wtedy, jak powiadają, most rzucony przez rzekę załamał się w sposób nie do naprawienia, tak, że już nikt nie mógł przedostać się na jedną czy drugą stronę. Miejsce bowiem mają otaczać zewsząd grzęzawiska błotne i odmęty, jak gdyby sama natura zamykała do niego drogę dwojakiego rodzaju zaporami. Wolno jednak wierzyć świadectwom podróżników, chociaż z daleka nastawiających uszy, że jeszcze dzisiaj słyszy się tam głosy zwierząt domowych i odbiera dowody istnienia ludzi.

28. Część Gotów zatem, która wraz z Filimerem przeprowiwszy się przez rzekę wkroczyła do Oium, objęła w posiadanie upragnioną ziemię. Wnet dochodzą do szczepu Spalów, nawiązują walkę i odnoszą zwycięstwo. Następnie w zwycięskim pochodzie rychło opanowują najdalej wysuniętą część Scytii, sąsiadującą z morzem Pontyjskim. Pamięć o tych zdarzeniach przechowują na użytek powszechny ich prastare pieśni o charakterze niemal historycznym. Poświadczą je również w swej ze wszech miar wiarygodnej historii znakomity badacz ludu Gotów, Ablavius.

O Spalach wspomina Pliniusz, NH 6, 22. Mieszkali nad Donem.

2. Focjusz, Bibliotheca, Codex 80, 57a

Ὅτι τῶν μετὰ Ῥοδογάϊσον Γότθων οἱ κεφαλαιῶται ὀπτίματοι ἐκαλοῦντο, εἰς δώδεκα συντείνοντες χιλιάδας, οὓς καταπολεμήσας Στελίων Ῥοδογάϊσον προσηταιρίσατο.

